

سرشناسه: فرجی، احمد، ۱۳۳۹
 عنوان: دایرة المعارف شهرستان شهریار، گام به گام با تاریخ
 نام پدیدآور: احمد فرجی
 مشخصات نشر: قم: لاهیجی، ۱۳۹۵.
 مشخصات ظاهری: ۵۳۶ ص.: مصور (رنگی)
 شابک: ۳-۶۲-۹۹۰۲-۹۶۴-۹۷۸ قیمت: ۵۰۰۰۰۰ ریال
 وضعیت فهرست نویسی: فیا
 وضعیت سندنامه
 موضوع: شهریار - تاریخ
 موضوع: شهریار - سرگذشت نامه
 موضوع: شهریار - اماها
 رده بندی نکرده: ۴ ف ۴ / DSR ۲۰۹۷
 رده بندی دیویی: ۹۵۵/۱۰۵۴
 شماره مدرک: ۶۰۹۹۸۱

شناسنامه کتاب:

عنوان کتاب: دایرة المعارف شهرستان شهریار، گام به گام با تاریخ
 پدیدآورنده: احمد فرجی
 ناشر: لاهیجی
 ناظر فنی: م. کاظمی ۰۹۱۲۲۵۲۳۵۷۴
 چاپ: شریعت
 نوبت چاپ: اول / پاییز ۱۳۹۵
 شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه
 شابک: ۳-۶۲-۹۹۰۲-۹۶۴-۹۷۸
 قیمت: ۵۰۰۰۰ تومان

انتشارات لاهیجی:

قم/ خیابان معلم/ معلم ۱۰ / پلاک ۱۴۲
 صندوق پستی: ۳۷۱۸۵-۷۷۴
 تلفن: ۳۷۷۴۰۲۱۸-۳۷۷۳۷۴۹۷
 همراه: ۰۹۱۲۱۵۳۰۸۳۳

فهرست مطالب

صفحه	فهرست مطالب
	آغاز سخن
۳۱	دکتر سعید ناجی ، فرماندار شهرستان شهریار
۳۲	مهندس مسعود رهنما ، شهردار شهر شهریار
۳۳	دکتر امید نقوی
۳۵	مقدمه
	فصل اول : دشت شهریار پیش از تاریخ تا ساسانیان
	بخش اول : هزاره های پنجم و چهارم قبل از میلاد ، دوره نوسنگی
۳۹	آثار دوران نوسنگی در فلات مرکزی ایران (شهریار) : (تپه ارسطو - قره تپه)
	معرفی آثار پیش از تاریخ در شهریار
۵۰	۱- تپه ارسطو
۴	۲- قره تپه
۵۳	۳- صخره کندهای کفتری دومین سنگ نیشته نویافته به خط هندسی در ایران
	تپه های باستانی شهریار
۵۵	۱- تپه سینک
	۲- تپه حصار سالهوش
	۳- سلیب تپه
	۴- تپه بالکی
	۵- محوطه باباسلمان
۵۶	۶- تریاق تپه

۷- آق داشی تپه

۸- تپه گاومیش خانه

۹- تپه حصارک غقاری

۵۸ فهرست منابع و مآخذ

۵۹ بخش دوم : عصر ساسانیان

آثار ماندگار دوران ساسانیان در شهریار

۶۰ ۱- آتشکده تخت رستم

۶۱ ۲- آتش تخت رستم

۶۲ ۳- تپه و قلعه تین

۶۳ فهرست منابع و مآخذ

فصل دوم : شهریار از عهد اعراب تا عصر درشاه افشار

بخش اول : حمله اعراب ، میان ریان ، ولایتعهدی اقا امام رضا (ع) و هجرت امامزادگان

۶۷ قسمت اول : حکومت بنی امیه

۶۸ قسمت دوم : حکومت بنی عباس

۶۹ قسمت سوم : ولایتعهدی امام رضا علیه السلام

۶۹ قسمت چهارم -الف : امامزادگان و علت مهاجرت آنان به شهریار

قسمت چهارم -ب : حرکت امامزادگان به دعوت امام رضا (ع) به قریه ابراهیم (ع) رسیدن به ولایت ساروقمش شهریار (سال ۲۰۲ هجری) -

۷۱ قسمت چهارم : ج : به شهادت رساندن امامزاده هادی (ع) و توصیف کرشته

۷۲ قسمت چهارم -د : بقاع متبرکه و امامزادگان مدفون درشهریار

۷۳ فهرست منابع و مآخذ

بخش دوم : عصر سلسله آل زیار (۳۱۶ تا ۴۸۳ قمری)

۷۵ قابوس بن وشمگیرزاری

۷۶ یاد آوری

وقایع تاریخی شهریاردراین عصر

الف: جنگ اصفهید شهریار بن دارای بن رستم بن شروین در شهریار یا رستم بن مرزبان داعی مجد الدوله

۷۷ ب : حکم اصفهیدی شهریار از طرف مجدالدوله به رستم بن مرزبان

تاریخ بمبئی (تاریخ عثمی)

کوچ قبایل اترک ری و شهریار به کجور

فهرست منابع و مآخذ

بخش سوم : شهریار در عصر سلجوقیان (۴۲۹ تا ۵۹۰ هجری قمری)

۸۰ قسمت اول : شهریار در لشکرکشی ها و قلمرو حکومتی سلجوقیان

قسمت دوم : معرفی امیر عمادالدین عمادی شهریار

۸۱ قسمت سوم : آثار یاستانی عصر سلجوقی دردشت شهریار

الف - قلمه ها

۱- قلمه سنگی

۸۲ ----- ب - تپه ها

۱- تپه آورد

۲- تپه خاوه

۳- تپه د

۴- تپه مویز

۵- تپه قلمه دکین

۶- تپه نصیر آباد

۷- زالی تپه

۸- شاخ تپه

۹- تپه قجیر

۱۰- آق تپه امیری (استقراری) واقع در امیر

چ: برج آرامگاه

۱- برج آرامگاه بابا محمود

۸۳ ----- فهرست منابع و مآخذ

بخش چهارم : شهریار در عصر تیمور و جانشینان وی

۸۵ ----- قسمت اول : تیمور

۸۶ ----- حرکت تیمور از دامغان وری و شهریار به قزوین و سلطنت

حرکت تیمور به جانب لرستان و خوزستان

قسمت دوم : جانشینان تیمور (۸۰۷ هجری تا ۸۳۰ هجری)

فتح قلمه شهریار و کشتن بیان قوچین حاکم قلمه توسط ابابکر امیرزاده (فرزند میرانشاه تیمور)

۸۷ ----- فهرست منابع و مآخذ

بخش پنجم : شهریار در عصر امرای محلی ، ایکانیان (جلایریان)

۸۹ ----- قسمت اول : سلسله ایکانیان (جلایریان)

قسمت دوم : وقایع تاریخی این عصر

الف : جنگ سلطان اویس با امیر ولی و سپردن حکومت ری به قتلغ شاه و نشانیدن آنها در قلمه شهریار

ب- لشکرکشی « شاه عادل » به قصد تصرف ری و محاصره قلمه شهریار و رسیدن خبر کشته شدن سلطان حسین به دست ارتش

سلطان احمد (سال ۷۸۴ ه. ق) ----- ۹۱

۹۲ ----- منابع و مآخذ

بخش ششم : شهریار در حکومت کارکیانیان (کارکیامیرزا علی)

۹۳ ----- قتل جهانشاه بیگ و تصرف قلمه شهریار

۹۵ ----- فهرست منبع و مآخذ

بخش هفتم : شهریار در عصر صفوی (۹۰۷ ه. ق تا ۱۱۳۵ ه. ق)

۹۷	قسمت اول : تاسیس حکومت صفویه
۹۸	شهریار در عصر صفوی
	قسمت دوم : اسناد مربوط به عصر صفوی
	کام و فرمان ها
	۱- حکم کلانتری شهریار به منشی بوداق قزوینی توسط بهرام میرزا (دهم هجری)
۹۹	۲- فرمان حمل غله از ... شهریار به قندهار توسط شاه عباس ثانی در سال ۱۰۶۴ هجری قمری
	۳- دستور شاه ولایت صفی ثانی به طهمورت بیگ داروغه شهریار در سال ۱۰۷۷ هجری قمری
	مند داروغه در عصر صفوی
۱۰۰	قسمت سوم : شهریار در تاریخ عصر صفوی
	۱- دینار شاه غنی بنگلو با ... هزار نفر از صوفیان بنگلو (تکه ایلی) با شاه اسماعیل اول صفوی در شهریار (سال ۹۱۷ هجری قمری)
	۲- سپهر بن مصطفی امیر ایلی نام ثانی به ... نالیاقی توسط شاه اسماعیل صفوی در شهریار
	۳- کوچاندن نانکولی (نانکلی) ... فرمان ... عباس صفوی
۱۰۲	۴- حمله لشکریان القاس (القاس) ... (پس دوم) شاه اسماعیل صفوی (به ری و شهریار و غارت آنجا (۹۵۷ تا ۹۶۲ م.ق))
	۵- رسیدن خورشاه سفیر برهان شاه و شاه ... مرهندی ... دینار شاه طرب رسیدن او به ری و شهریار در سال ۹۵۲ هجری قمری
۱۰۳	۶- یک سند عثمانی و نام بردن از « احمد سلطان » به عنوان بیگ شهر ... ورامیر مربوط به سال ۹۳۲ هجری قمری
۱۰۴	قسمت چهارم : موقوفات عصر صفوی در شهریار
	۱- مزرعه سینک
	۲- مزرعه محمود آباد شهریار
	۳- وقف روستای مرده آباد [مرده آباد فعلی] شهریار توسط شاه عباس صفوی
	۴- شاهزاده سلطان بیگم
۱۰۵	قسمت پنجم : آثار باستانی دوره صفوی
	الف : قلعه ها
	۱- قلعه استقراری گبری واقع در محمودآباد
	۲- قلعه استقراری محمودآباد واقع در محمودآباد
	۳- قلعه پامیوخلی (استقراری)
	ب : تپه ها
	۱- تپه حسین آباد (از هزاره عوفی ۱۰۰ تا صفوی)
	۲- تپه استقراری سلیمان واقع در سلمیان
۱۰۶	ج : پل ها
	۱- پل شاه عباس واقع در حاجی آباد سفلی
	د: اماکن مذهبی
	۱- امامزاده فرخنده خاتون
	پی نوشت ها و فهرست منابع و مآخذ این بخش
	بخش هشتم : حاکمیت افغان ها بر ایران (۱۱۴۳-۱۱۳۵ م.ق)

- ۱۱۰ ————— تصرف شهریار توسط محمود افغان
فهرست منابع و مآخذ
- بخش نهم : شهریار در زمان نادرشاه افشار (۱۱۴۸-۱۱۶۰ ق)
- ۱۱۱ ————— شهریار در عصر نادرشاه افشار
- ۱۱۲ ————— خان کدرنه ای و منظومه ای جنگ نامه ای نادر
فهرست منابع و مآخذ
- بخش سوم : شهریار از عصر قاجار تا انقراض حکومت پهلوی
- بخش اول : الف : قاجار
- ۱۱۵ ————— قسمت اول : الف : مروری بر تاریخچه حکومت قاجار و پادشاهان آن
ب : مالکیت و زمین : در اواخر دوره قاجاریه
ب - یک : انواع اراضی : ۱۰ - و نه به دانه داره ای آن
۱- اموال شخصی (اربابی)
۲- خرده مالکین
۳- اموال وقفی
ب - دو : وضع مالیات ها و چگونگی وصول آنها
ب - سه : درآمد اموال خالصه
شهریار ، ولایتی در عصر قاجار
ب-چهار : اثر مشروطیت در وضع مالکیت
قسمت دوم : فرمان ها (در ارتباط با شهریار)
فرمان محمدشاه قاجار در مورد مالیات قریه رامین (۱۲۶۰ قمری)
دوست در ارتباط با تولیت بقعه بی بی سکنه (س)
قسمت سوم : اتفاقات تاریخی (در ارتباط با شهریار)
۱۲۰ ————— ۳- الف : قریه علیشاه (علیشاه عوض) لشکرگاه علیقلی خان (۱۲۱۲ م.ق)
۳- ب : عزل میرزا آقاخان نوری (اعتمادالدوله) و واگذاری روستای آذران شهریار (۱۲۷۵ هجری قمری)
قسمت چهارم : مالکیت
الف : اسنادی مربوط به فرمان ها ، فروش روستاها ، مالکیت و مصالحه ها در شهریار
حاج مهدی قلی خان هدایت (مخبر السلطنه) مالک روستای رزکان
نحوه خرید روستای رزکان
درخواست تخفیف مالیات رزکان از شاه و موافقت وی
ج : اموال محمد ولی خان خلعتیری معروف به سپهدار تنکابنی (قره تپه شهریار و ...)
ج-۱ : قره تپه ، ده سپهدار و رزکان ، ده مخبر السلطنه
ج-۲ : چند سند مربوط به مالکیت محمد ولی خان تنکابنی در شهریار
ج-۳ : طویا القدس السلطنه دختر مظفرالدین شاه قاجار و تنو ناصرالدین شاه
قسمت پنجم : پنجه سریار

- الف- پرداخت مواجب نقدی و خانواری سربازان قریه درازه (۱۳۲۱ لغایت ۱۳۲۵ق) ----- ۱۲۹
- ب : چندستند در مورد پرداخت خانواری به سربازان -----
- ج : نامه اهالی روستای قصبه در اعتراض به تعداد سربازان درخواست شده از آن قریه ----- ۱۳۰
- قسمت ششم : نمونه ای از موقوفات وصیت نامه ها و صلح نامه ها ----- ۱۳۲
- وقف شش دانگ روستای بردآباد شهریار در سال ۱۲۵۰ قمری -----
- ۲- نامه یک دانگ مشاع از قریه رامین شهریار -----
- بن وقف نامه -----
- ۳- ثبت نامه وقفی در دفتر اسناد رسمی شهریار (۱۲۹۰ هجری) ----- ۱۳۴
- ۴- وقف سه دانگ ولیم و ولیم در روستای اسفندآباد -----
- ۵- موقوفات میرزا ابوالشیراز (جله) (۱۳۱۸ق) ----- ۱۳۶
- ۶- موقوفات میرزا محمدعلی آقاغری سته فی (پان فتح علی شاه قاجار (سال ۱۲۸۸ هجری قمری) روستای قهچانی و شهریار ----- ۱۳۷
- ۷- اسناد قاجاری در مجمع التماس اسلامی -----
- قسمت هشتم : یک نامه تاریخی ----- ۱۳۸
- یک نامه تاریخی به خط خورشید کلاه خانم دختر عباس ، زانائ السله -----
- درخواست برقراری مستمری و استرداد قریه در ده شهریار -----
- قسمت نهم : اجازه محصولات و معاملات ----- ۱۳۹
- ۱- اسناد شاه بیگم شیاه السلطنه در مورد اجازه محصولات در قریه کهنز بن و کرند -----
- ۲- یک نمونه معامله در محضر شیخ فضل الله نوری ----- ۱۴۰
- ۳- شرح یک روز ورود و خروج افراد از دروازه های تهران و میزان واردات آن (۱۳۰۴ هجری قمری) ----- ۱۴۱
- قسمت دهم : نائب و نائب الحکومه های شهریار ----- ۱۴۲
- الف : چندستند در ارتباط با حاکمین شهریار -----
- قسمت یازدهم : سفرنامه ها ، جراید ، سروده ها و یک حکایت ----- ۱۴۳
- الف : شهریار در سفرنامه های عصر قاجار -----
- ۱- سفرنامه فرهاد میرزا (۱۲۹۳ق تا ۱۲۹۲ق) -----
- ۲- سفرنامه سدید السلطنه -----
- ۳- سفرنامه عضدالملک (۱۲۸۴ق) -----
- ۴- سفرنامه ناصری (۱۲۸۱ق) ----- ۱۴۵
- ۵- سفرنامه سیف الدوله (قریه علی شهوار) سال ۱۲۷۹ق ----- ۱۴۶
- ۶- سفرنامه جیمز موریه -----
- ب : شهریار در جراید ، سروده ها و حکایت ها ----- ۱۴۷
- ۱- روزنامه کشتکول و نام بردن از « ایالت مهمه شهریار » در ۱۲ ربیع الاول ۱۳۲۷ قمری -----
- ۲- اشاره به باغ شهریار در شرطینز مجله گل زرد ، دراوا خ قاجار (۱۲۳۶ تا ۱۳۴۰ هجری قمری) -----
- ۳- یک حکایت خواندنی : نامه ای به خدا ----- ۱۴۹
- زندگی نامه مولی نظر علی طالقانی -----

۱۵۱	قسمت یازدهم : مجلس و نمایندگان مجلس
	الف : دوره اول و دوم
	ب : دوره سوم : میرزا غاسم خان تبریزی (صور اسرافیل)
۱۵۲	پ : دوره چهارم : سید محمد صادق طباطبایی
۱۵۴	ت : دوره پنجم : آیت الله خان نظامی (دهستانی)
۱۵۸	ث : دوره ششم : آیت الله خان نظامی (دهستانی)
	۱- چهارم : علو
	۲- پنجم : بدالمنکی
	قسمت دهم : اسم : آیت الله خان نظامی (دهستانی)
	۱ - کاروانسراها
	الف : کاروانسرای حاج
۱۵۹	ب : رباط خاتونلر
	پ : پل ها
	۱- پل آبرسان بادامک
	۲- پل آبرسان ورامینک
۱۶۰	۳- پل دختر بادامک
	ج : حمام
	۱- حمام دهک
	۲- حمام شش
۱۶۰	۳- حمام روستای بالا بان
۱۶۱	د : قلعه های شهریار
	۱- قلعه حسن خان
	۲- قلعه فرامرز
۱۶۲	۳- قلعه دهشاد
	۴- قلعه پامبوخی
	۵- قلعه ارغش آباد
۱۶۱	۶- قلعه استقراری صالح آباد
	۷- قلعه استقراری حسین آباد
	مساجد
	۱- مسجد چهارباغ
۱۶۴	فهرست منابع و مآخذ
	بخش اول : ب : انقلاب مشروطه ، جنگ بادامک و فتح تهران (۱۲۸۸ ش)
۱۶۷	الف : جنگ بادامک و فتح تهران
۱۶۹	ب : تصرف علی شاه عوض

ج: تابوئی نقاشی « فاتحین تهران » و « جنگ بادامک »

بخش اول : ج : جنگ جهانی ، قحطی سال ۱۲۹۶ شمسی

قحطی سال ۱۲۹۶ شمسی و شهریار ۱۷۳

گزارش تفتیش بلوک شهریار و فشافویه در سال ۱۳۳۶ هجری قمری (۱۳۹۶ شمسی)

د از لوشان ن تهران با توجه به میزان زیاد گندم و جو ۱۷۶

استقرار بازار روسی پس از جنگ جهانی دوم در علوشاه عوض

رست منابع و مآخذ ۱۷۸

بخش دوم : ش : در عصر پهلوی**قسمت اول : پهلوی اول** ۱۸۱

الف : نگاهی : مالک ، در عصر پهلوی اول

ب : انواع مالکیت ها ۱۸۲

ج : انواع مالیات و عوارض ، آغازین قرن ۱۸۳

قسمت دوم : نگاهی به مالکیت و کثیر ۱۸۴

الف : چند سند در ارتباط با مالکیت

دو نمونه

۱- سر لشکر خدایار خان : مالک ابراهیم آباد ، بادامک ، فردوس ، کردزار ، سرآب ، نقاشی ۱۸۵

۱- الف : چند سند در ارتباط با سر لشکر خدا یار خان ۱۸۶

۲- سر لشکر کریم بودر جمهری ۱۸۷

قسمت سوم : نمایندگان مجلس

دوره ششم تا دوازدهم : میرزا بدالله خان دهستانی

ساوجبلاغ ، مرکز حکومت ۱۸۹

قسمت چهارم : تبعید در شهریار

الف : تبعید محمدناصر سولت قشقایی به قریه آذران شهریار (۱۳۱۲ ش)

ب : تبعید آیت الله اشتهاردی در شهریار ۱۹۰

ج : آیت الله حاج شیخ حسین لتکرانی ۱۹۱

بخش دوم : محمدرضا پهلوی (۱۳۰۷ تا ۱۳۲۰)

علیشاه عوضی در سال ۱۳۲۰ و اشغال ایران توسط روس ها ۱۹۳

اصلاحات و تحولات ارضی والگوی مالکیت ، مراجع اجرایی و اثرات آن

مرحله اول ۱۹۵

مرحله دوم

مرحله سوم

اصلاحات ارضی در شهریار

اثرات اصلاحات ارضی ۱۹۶

ج : نمایندگان مجلس شورای ملی از دوره سیزدهم تا بیست و چهارم

دوره سیزدهم و چهاردهم : میرزا بدایه دهستانی	
دوره پانزدهم تا هفدهم : بهاء الدین کهید	۱۶۶
باغ یا حسینی و حوادث مربوط به آن	۲۰۳
چند نمونه شکایت مردم از وی	۲۰۵
وضعیت بخش شهریار از نظر تقسیمات جغرافیایی	
استانتهای شهریار	
شهریار	
دوره بیستم شهر شهریار	۲۰۶
سومین انجمن شهر شهریار	
برقی در علیشاه عوض	
اتوتوکل	
ج-۳ : دوره هجدهم : سید جواد علی	۲۰۷
ج-۴ : دوره نوزدهم و بیستم : مهد علی	۲۰۸
ج-۵ : دوره بیست و یکم و بیست و دوم : مهد علی	۲۰۹
ج-۶ : دوره بیست و سوم	۲۱۲
ج-۷ : دوره بیست و چهارم	
د : چند سند از نامه ها و مکاتبات مردم شهریار به مجلس شورای ملی	
ه : اسامی تعدادی از مالکین و ارباب ها	۲۱۵
و : کدخداهای و نقش آنها	
اسامی تعدادی از کدخدایان در شهریار	
فهرست منابع و مآخذ	۲۱۷
فصل چهارم : شهریار از پیروزی انقلاب اسلامی تاکنون	
وجه تسمیه شهریار	۲۲۱
قسمت اول : علیشاه عوض	
وجه تسمیه	
ایالت مهمه شهریار	۲۲۱
علیشاه عوض در فرهنگ ها	
الف : فرهنگ فارسی دکتر محمد معین ، معرفی شهریار	
ب : فرهنگ فارسی دکتر محمد معین ، معرفی علیشاه عوض	
ج : فرهنگ جغرافیایی ایران ، رزم آرا	۲۲۳
د : قریه علی شهواز (علیشاه عوض) در سفرنامه سیف الدوله	
نمونه ای از وقایع تاریخی در علیشاه عوض	
۱- غریبه علیشاه (علیشاه عوض) لشکرگاه علیقلی خان برادر آقا محمد شاه و عموی فتح علی شاه	
۲- ملحق شدن میرزا کوچک خان جنگلی به مجاهدین جهت فتح تهران در علیشاه عوض	۲۲۳

تغییر نام علیشده عوض

قسمت اول - ۲: کرشته

الف : وجه تسمیه ۲۲۵

نظر اول

نظر دوم

نظر سوم

ب: ساکنین قدیمی

ج : گویش

د : سالیان دور : سال ۱۳۰۴ - سال ۱۳۶۸ ۲۲۶

قسمت اول : پیروزی انقلاب اسلامی

یک خیر : ۴ - مساجد دانا : جویان شهریار ۲۲۷

شهادت انقلاب : ۵ - جوارین و آزادگان سیاسی : ان ستم شاهی شهریار ۲۲۸

الف : شهدا

ب : جانبازان

ج : آزادگان سیاسی

تاسیس نهادهای انقلابی ۲۲۹

۱- تشکیل کمیته انقلاب اسلامی

ساخت ساختمان کمیته انقلاب اسلامی

شهیدان کمیته انقلاب اسلامی

نیروی انتظامی شهرستان شهریار

۲- کمیته امداد امام خمینی (ره) ۲۳۰

۳- سیاه پاسداران انقلاب اسلامی

۴- تشکیل بسیج مستضعفین ۲۳۱

۵- تشکیل جهاد سازندگی

بخش سوم : قسمت اول : تغییرات در تقسیمات کشوری ۲۳۲

۱- سال ۱۳۶۳

۲- سال ۱۳۶۶

۳ و ۴ - سال ۱۳۶۸

استقرار فرمانداری در شهرستان

۵ و ۶ - سال ۱۳۷۵

۷- ایجاد شهر فردوسیه و باغستان ۲۳۵

۱- ایجاد شهر فردوسیه

۲- ایجاد شهر باغستان

ب- چند تغییر و اصلاح در شهرستان شهریار

اولین دوره انتخابات شوراهای اسلامی شهر و روستا

مشخصات عمومی شهرستان شهریار براساس تقسیمات کشوری در پایان سال ۱۳۸۴

تغییرات در تقسیمات در سال ۱۳۸۸

۲۳۶ ۲- ایجاد شهرستان ملارد

۳- ۳-۱- شهرستان ۱۵۰

۴- ۴-۱- استان شهریار از سال ۱۳۸۸ تا کنون

۵- ۵-۱- شهرستان

۲۳۷ ۶- ۶-۱- جمعیت

۷- ۷-۱- جمعیت شهرستان شهریار در سال ۱۳۷۰ و ۱۳۷۵

۸- ۸-۱- مهاجرت به شهریار طی سال ۱۳۶۵ تا سال ۱۳۷۵

۹- ۹-۱- عوامل موثر در رشد جمعیت

۲۳۸ ۱۰- ۱۰-۱- جمعیت شهرستان بر مبنای سرشماری سال ۱۳۸۰

۱۱- ۱۱-۱- جمعیت شهرستان بر مبنای سرشماری سال ۱۳۸۵

۱۲- ۱۲-۱- آمار جمعیت بر مبنای سرشماری سال ۱۳۹۰

۱۳- ۱۳-۱- چهارمین دوره انتخابات شوراهای اسلامی شهر و روستا

۲۳۹ ۱۴- ۱۴-۱- قسمت سوم : عشایر شهرستان شهریار

۱۵- ۱۵-۱- تعداد خاتوار و جمعیت عشایر بیلاقی و قشلاقی شهرستان

۱۶- ۱۶-۱- قسمت چهارم : دین ، زبان ، اقوام و طوائف

الف : دین

ب : زبان

ج : اقوام و طوائف

۲۴۰ ۱۷- ۱۷-۱- قسمت پنجم : بررسی زلزله خیزی شهرستان شهریار

۱۸- ۱۸-۱- لرزه زمین ساخت شهرستان

۱۹- ۱۹-۱- گسل های اطراف شهریار به ترتیب فاصله از قسمت مرکزی شهریار

۲۴۱ ۲۰- ۲۰-۱- گسل های شهرستان شهریار

۲۱- ۲۱-۱- گسل های اصلی و لرزه زا (بیش از ۱۰ کیلومتر)

۱- گسل رباط کریم

۲- گسل جنوب جازو

۳- گسل اصلی به طول سیزده کیلومتر

۲۴۲ ۲۲- ۲۲-۱- گسل های متوسط (با طول بین دو تا ده کیلومتر)

۱- گسل کردان

۲- گسل اصلی چند شاخه

۳- گسل اصلی به طول ۷ کیلومتر

۲۴۳ ۲۳- ۲۳-۱- قسمت ششم : نمایندگان حضرت امام (ره) و ائمه محترم جمعه

الف : اولین امام جمعه شهریار

حجت الاسلام والمسلمین محمد جعفر ثمری

ب : آئمه ی جمعه شهریار ۲۳۸

۳- الف : شهرشهریار : حجت الاسلام والمسلمین شیخ موسی سالمی

دیگر شهر ۲۳۹

۱- شهرستان : حجت الاسلام والمسلمین سید احمد سادات رسول

۲- شهر صیاشهر : حجت الاسلام والمسلمین موحدی نیا ۲۵۰

۳- شهر وحیدیه : حجت الاسلام والمسلمین عبدالکریم شائق ۲۵۱

۴-۵- رندیش : بنت الارض : مسلمین سید علی مروج

قسمت هفتم : نماینده مجلس شورای اسلامی

دوره اول : دکتر موسی زرگر ۲۵۲

دوره دوم : سید عباس میرزایی ۲۵۳

دوره سوم : احمد محمود رباطی ۲۵۵

دوره چهارم : حسن قشقای ۲۵۷

دوره پنجم : حسین عسگری ۲۵۹

دوره ششم : دکتر محمد علی کوزه گر ۲۶۱

دوره هفتم : ابوالفضل کلهر ۲۶۳

دوره هشتم : حسین گروسی ۲۶۷

دوره نهم : حسین گروسی ۲۶۹

دوره دهم : محمد محمودی شاه نشین ۲۷۰

قسمت هشتم : فرمانداران و بخشداران ۲۷۱

الف : فرمانداران

ب : بخشداران ۲۷۲

فهرست منابع و مآخذ ۲۷۳

بخش دوم : آب ، هوا ، یاد شهریار

الف : نگاهی به گذشته ، باتلاق ها و سیاه آب ها ۲۷۴

ب : منابع آب درشهریار ۲۷۶

یک- رودخانه کرج

سند فرمان حکومتی امیرکبیر برای تقسیم آب رودخانه کرج ۲۷۷

دو - رود شور ۲۷۹

ج : نهرهای شهریار

ج-یک : نهر شاه چای (شادچای)

ج-یک-الف : طغیان نهر شاه چای و سیل شهریار ۲۸۰

ج-دو : نهر خرده چای (خره چای ، خود چای)

بادآوری

۳- آب های زیر زمینی ۲۸۱

الف : فئات ها

الف- یک : اسنادی درارتباط با فئات ها ومسائل مربوط به آن

ب- ۱- ها ۲۸۳

۱- فعلی تاسیس آب کشاورزی شهرستان

یک : آب شرب ی کرج

دو- آب کتال محمدیه رباط کریم

سه- چاه های آب

د- میراب ها ۲۸۶

ه- مدیریت چاه ها

و- الف : سرچوقه

ز- ب : اصطلاح مخمل کردن ۲۸۷

قسمت سوم : آب شرب

الف : آب انبارها

ب : آسیاب آبی (طاحونه) ۲۸۸

ب- یک : چندسنددرارتباط با آسیاب های شهریار

خملر لشتت زمین ۲۸۹

تفذیه مصنوعی دشت شهریار

قسمت دوم : هوا ۲۹۰

قسمت سوم : باد شهریار (باد سام)

بادشهریاردرنوشته ها وفرهنگ مردم

الف : خاطرات ناصرالدین شاه

ب : خاطرات دیوان بیگی با عنوان « بادشهریار »

ج : یادموکل غضب خدا ۲۹۱

د : یک بیت شعر به اقتضای بیتی از حافظ

ه : یک حکایت

فهرست منابع وماخذ ویی نوشت ها ۲۹۲

بخش سوم : اقتصاد شهرستان شهریار

الف : تولیدات کشاورزی و فراورده های دامی ۲۹۳

کشاورزی

باغکاری ۲۹۴

میوه های سردرختی ۲۹۵

۳۹۶	تاکستان ها
	محصولات زراعی
۳۹۷	ذکرخیری از «بوچارها»
۳۹۸	وضعیت آبیاری مزارع کشاورزی
	باری و دوری
	ب : است - معین و تجارت
	دهای صنفی
۳۹۹	صنعت
	معادن
۴۰۰	شرکت های ماونی -
۴۰۰	مرفی شرکت نمایی انقلاب
۴۰۲	صندوق قرض الحسنه
	فهرست منابع و مآخذ
	بخش چهارم : بهداشت و درمان
۴۰۳	قسمت اول : نگاهی به گذشته
	الف - وضعیت بهداشت شهریار تا سال ۱۳۰۵ شمسی
۴۰۴	ب : وجود سیاه آب ها و در نتیجه ایجاد ابتلاقی ها و مردها ها و شیوع مالتاریا در شهریار
	ج : مریشخانه ی علیشاه عوض
۴۰۵	د نمونه ای از شکایت مردم شهریار (بین سال های ۱۳۵۱-۱۳۵۳)
	اصل ترومن
۴۰۶	ه : پزشکان قدیمی
	و : داروخانه ها
۴۰۷	قسمت دوم : امروزه
	بیمارستان های شهریار
	مراکز اوزانس و درمانگاه ها
	چند نمونه از تذکرات نمایندگان مجلس شورای اسلامی در مورد وضعیت بهداشت و درمان
	آشنایی با پزشکان شهرستان
۴۰۹	دکتر بیژن خراسانی
۴۱۰	دکتر محسن صالحی
	فهرست منابع و مآخذ بخش اول و بخش دوم
	بخش پنجم - تعلیم و تربیت
۴۱۳	قسمت اول : آموزش و پرورش
	الف : وضعیت فرهنگ در شهریار

۳۱۳	ب : مکتب خانه ها
۳۱۵	ج : وضعیت فرهنگ شیراز از زبان نمایندگان مجلس شورای ملی
	د : اجرای قانون تعلیمات اجباری
	ذکر خیری از معلمان
۳۱۹	ف : قسمت دوم : بعد از پیروزی انقلاب اسلامی
	۴ : ب : اول : آموزش و پرورش
۳۲۰	دانشسرای مرکز تربیت معلم
	اند : دانشسرای شهید آباد
	ب : مرکز تربیت معلمان
۳۲۱	ج : مدارس و تعداد دانش آموزان
	د : ذکر خیری از معلمان
	ه : معلمان شهید
	و : آخرین مدرسه ساز
	قسمت سوم : مراکز آموزش عالی
	قسمت چهارم : حوزه های علمیه
	۱-حوزه علمیه امام جعفر صادق (ع)
	۲-حوزه علمیه خواهران نرجس خاتون (س)
	قسمت پنجم : مساجد و حسینیه ها
	الف : روحانیون شهید شهرستان
۳۲۴	معرفی دو مسجد
	مسجد حاج حسن شیراز
۳۲۵	مسجد جامع شیراز
۳۲۶	قسمت پنجم : مراکز فرهنگی
	الف : کتابخانه های عمومی شهرستان شیراز
	ب : کانون ها
	ب- یک : کانون های پرورش فکری کودکان و نوجوانان
	ب- دو : کانون های فرهنگی - هنری مساجد
	ج : موسسات و خانه های قرآنی
	ج- ۱ : موسسات قرآنی
۳۲۷	ج- ۲ : خانه های قرآنی
	د : فرهنگسراها
	ه : سینماها
	قسمت ششم : تربیت بدنی
۳۳۰	فهرست منابع و مآخذ

بخش ششم : شیریار در دفاع مقدس

۳۳۱	قسمت اول : جنگ تحمیلی
	تشکیل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی
۳۳۲	تشکیل بسیج مستضعفین
	نام ها
	بکان ها : محل استقرار رزمندگان شیریار
۳۳۹	شهر : مدافع حرم
۳۴۰	پهنای مدافع حرم شهرستان شیریار
۳۴۱	قسمت دوم : جنگ
	الف : سرداران شهید
	۱: سرفار شهید اندیشه
۳۴۲	موزه و یادمان شهدای بابا
۳۴۴	اولین شهیدان شیریار
	الف : شهید سپاهی
	شهید غلامرضا خداوردیلو
۳۴۵	۲- شهید بسیجی
	شهید مهران عیار اسدی
۳۴۵	تغییر نام علیشاه عوض به نام ابن شهید بزرگوار
	۳- شهید ارتشی
	سرلشکر خلبان - شهید محمد سیزآبادی
۳۴۷	۴- شهید حاج حسین علی کلهر ، اولین شهید شوراها ی اسلامی
۳۴۸	ب- جانبازان گرانقدر : محمد پرویزی (رزمنده ، جانباز ، خیر)
۳۵۰	مرثی خلیج (رزمنده - جانباز)
۳۵۱	ج : آزادگان
	۱- حاج ماشاء الله رهگذر (آزاده قاری) با ده سال اسارت
۳۵۵	۲- مهندس محمد رضا رهنما (آزاده و جانباز)
	د : حاج اکبر ذبیحی (رزمنده ، کشتاور)
۳۵۹	قسمت سوم : پدران و مادران آسمانی
۳۶۰	پدران و مادران بزرگوار دو و سه شهید شهرستان

بخش هفتم : فرهنگ و هنر

۳۶۵	قسمت اول : انجمن های فرهنگی - هنری
	الف : فرهنگی
۳۶۶	ب: هنری
	انجمن خوشنویسان
	خوشنویسان

انجمن عکاسان

انجمن موسیقی

انجمن نمایش

دفتر شعر و ادب

بن‌های ادبی فعال شهرستان

۳۶۷ نبدن شهرستان

موزه شهریار

۳۶۹ کتاب دوم : کتاب شناسی شهرستان

الف : شهریار

۱- کتاب سبز شهریار ، راهنمای اطلاعات شهرستان شهریار

۲- شهریار ، سرزمین آینه دره خورشید

ب : کتاب شناسی شهرستان شهریار

۳۷۰ ج : آلبوم عکس چهره های فرهیخته هنری

۱- شهرمن ، جلدلول ، چهره های فردا

د : مجموعه های شعر

۵ : دفاع مقدس

۱- فرزندان آسمان

۲- عرشیان به خط

۳- خاطرات محسن

۴- ریشه ها

۳۷۱ ۵- آلبوم عکس زخم ها

و : عملکرد شوراهای اسلامی

قسمت سوم : شعروادب شهرستان

۳۷۲ قسمت سوم - الف : شاعران

الف : امیر عمادالدین عمادی شهریار

۲- زنده یاد استاد حشمت الله اسحاقی

۳- زنده یاد زهرا دانشمابه

۴- استاد قاسم نخجوانی

۵- دکتر امینقوی

۶- استاد عباس خوش عمل

۷- صدف درخشان

۳۸۱ ب : داستان و شعر ۱- عباس عابد (ساوجی)

۳۸۳ قسمت دوم - ب : مجموعه های چاپ شده از شعر شاعران شهرستان

۱- مجموعه شعر « طلیعه » ، برگزیده شعر امروز شهریار

۲- مجموعه ی شعر « اتفاق سبز »	
۳- مجموعه ی شعر « آشنایان ره عشق »	۳۸۴
۴- کتاب « بررسی شعرده هشتاد اندیشه »	
قسمت چهارم : الف : نویسندگان و صاحبان آثار و تالیفات	۳۸۵
۱- حاج شیخ عا. قرنی گلیایگانی	
۱- دکتر عبدالملکیم رضایی ، پدر تاریخ ایران	۳۸۶
۲- س. الدین محرابی	۳۸۷
۳- محمدهزبری	۳۸۸
ب : بندان	
الف : تذهیب داور پرویز	۳۸۹
ب : معرفی کار و استادان بهجت	۳۹۱
ج : قلمزنی	
۱- حمید قاضی	۳۹۲
۲- سودابه رهنما	۳۹۳
د : هنرهای تجسمی	
۱- سید محمد رفیق (نقاش - گرافیکست)	۳۹۴
۲- بزرگمهر حسین پور (نقاش - کاریکاتوریست)	۳۹۶
ه : خوشنویسی	
۱- محمدابراهیم خیری	۳۹۷
۲- احمد احمدی	۳۹۹
و : موسیقی	
الف : پیشگسوت موسیقی	۴۰۰
۱- استاد مصطفی شاداب فر (پیشگسوت موسیقی)	۴۰۰
ب : موسیقی سنتی	۴۰۱
۱- استاد نصرت الله زرگر	
ج : نوازنده ، آهنگساز ، مدرس	۴۰۳
۱- یعقوب نوروزی	
۲- بهنام ابوالقاسم	۴۰۵
ز : آواز	
۱- علیرضا وکیلی منش	۴۰۶
۲- پرویز طاهری	۴۰۷
۳- داود بختیاری	۴۰۸
۴- مسعود چمنی (مجری ونمه سرای استان اهل بیت)	۴۰۹
ح : عکاس	
۱- سحمتاجیک (عکاس بهران)	۴۱۰

۳۱۲	۲- هادی صمدی
۳۱۳	۳- حسین نریمانی کرمانشاهی
۳۱۶	۴- امیر حسین بقنادی (مستند ساز و حکاس)
۳۱۷	ط: نمایش ۱- عباس صیادی تریا کتاری
۳۱۸	۲- مدد یعقوبلو
۳۱۹	۳- محمد رضا مظفری
۳۱۹	ی: صنایع ۱- نری خانگی - قریبا امیر اسکندری
	بخش هشتم : تلاشگران شهرستان
	الف : عرصه ۱- ارشاد
۳۲۲	حجت الاسلام والد بلمین سیدان مروج
۳۲۴	حجت الاسلام والمسلمین محمدحسین یزدانی
	ب : عرصه ی کارافرینی و هنر
۳۲۵	۱- اسفندیار ایمان زاده
	ج: تعلیم و تربیت
۳۲۶	۱- محمود به نژاد
۳۲۷	۲- اسدالله عباسی
۳۲۸	۳- علی نجفی
	د: عمران و سازندگی
۳۲۹	۱- مهندس حبیب الله صالحی
۳۳۱	۲- مهندس یعقوب رهگانی
۳۳۲	۳- مهندس مسعود باغبانی
	ه : وکالت
۳۳۵	۱- حسنعلی جمالی
	و: فعالیت های اجتماعی
۳۳۷	۱- حاج محمد حسین درخشان
۳۳۹	۲- سید مسعود سمائی (امیر)
	۳- حاج نصرت الله کلهری
۳۴۳	۴- حاج اکبر بهنود
۳۴۵	و : عرصه های فعالیت های قرآنی
	۱- مجتبی قد بیگی
۳۴۶	۲- مجتبی علیرضا نو
۳۴۸	۳- علیرضا رضایت
	ز : ورزش
۳۴۹	۱- فرح مشهدی

۴۵۱	۳- احمد عبدالوند
۴۵۲	۳- فرهاد شاهمیری
۴۵۳	۴- حاج عزیز صفانی
	ح : غیر و رسانه
۴۵۴	نگاران و نگاران پیشکسوت
۴۵۵	۱- زلدا : احمد هجرت
۴۵۶	رنده یاد محمود یادگان
	شریات شهریار
۴۵۷	پایگاه های اطلاع رسانی (تحلیلی)
	دفتر خبرگزاری صدا و سیما، واحد مرکزی خبر سابق (غرب استان تهران)
۴۵۹	ط : روابط عمومی علی کمالی
	فصل پنجم : آداب و رسوم
۴۶۰	قسمت اول : مراسم و مناسبت ها مذهبی
	الف : اعیاد
	عید سعید غدیر خم
	عید سعید فطر
	عید سعید قربان
	ب : سوگ ها
	محرم
۴۶۱	یک سنت ریشه دار مذهبی
۴۶۲	در دیگر مناطق
۴۶۳	معرفی حیات عشق حسین (ع)
۴۶۴	علت نامگذاری
۴۶۵	قدیمی ترین سفره ی نذری
۴۶۶	سفر
	ج : سفره های نذری
۴۶۷	سفره امام زمان (عج)
	سفره حضرت فاطمه (س)
	سفره حضرت زینب (س)
	سفره حضرت رقیه (س)
	سفره حضرت ابوالفضل (ع)
	سفره امام حسن (ع)
	سفره بی بی سهدیه
۴۶۸	اجل مشکل گشا

جلد ختم امام

دا پادواره ی شهدا

قسمت دوم : مراسم و سنت های اجتماعی ۴۶۹

الف : ازخواستگاری تا ازدواج ۳۷۰

سر سنکاری و بله برون ۳۷۱

ید

شهریها

مطبخ

شهرینی ۳۷۲

عقدکنان

سفره عقد

باورها

خانمندان و خنجه خانبندان ۳۷۳

حمام برون

عروسی

یول اندازی

حجله ۳۷۴

مادرزن سلام

پاگشا

ب : زایمان ۳۷۵

آش دنیانی

ج : سفر

یک عکس ، یک سفر ، هزاران خاطره

د = شب نشینی ها

ه : مرگ

متن بازنویسی شده یک وصیت نامه ۳۷۹

قسمت سوم : عید سعید نوروز ۴

۱- خانه نکالی

۲- شکفتن سبزه ی عید ، نماد خوش یعنی سال نو

۳- خرید عید ۳۸۲

۴- رنگ کردن تخم مرغ

الف : تخم مرغ یازی

۵- چهارشنبه سوری و مراسم شب چهارشنبه سوری ۳۸۵

الف - آتش افروزی

ب : مراسم شب چهار شنبه سوری

قاشق زنی

فال گوش ایستادن

- زیارت اهل قبور

۲- جشن سقرد ، هفت سین

۳۸۶- ۸- سنت - ، رحیم ، دینارها

۳۸۷- ۹- سنگبری از فقرا و مستمندان

۱۰- عیدی برون

۱۱- سیزده به

۳۸۹- آیین مذهبی ع اول -

۳۹۰- قسمت چهارم : ۱- نگام ، بی

الف : بازی ها

ب : مشاغل

۳۹۱- چند تصویر از مشاغل امروز

۳۹۲- قسمت چهارم - ۲ : صنایع دستی ، سوغات ،

الف : صنایع دستی

۳۹۵- ب : سوغاتی ها

ج : غذاها

۳۹۶- فهرست منابع و ماخذ

فصل ششم : فهرست منابع و ماخذ ، پی نوشت ها ، چندسند ، تقدیر و تشکر

۳۹۸- ۱- منابع و ماخذ

الف : کتاب ها

ب : مقالات

۵۰۲- ۲- پی نوشت ها

۳- چند سند

۵۳۱- ۴- تقدیر و تشکر

بزودی منتشر می شود

گنجینه های اصالت ، معرفی روستاهای شهرستان شهریار

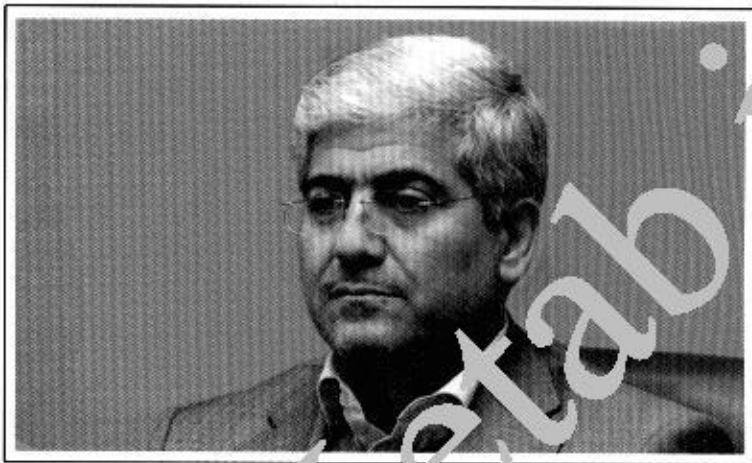
بسمه تعالی

« من لم يشكر الله خلوق من لم يشكر الخالق »

مراتب تقدیر و تشکر خود را از اعضا محترم و فرهنگ
دوست چهارمین دوره شورای علمی شهر شهرداری آقایان
علی مهدور (رئیس شورا)، جمشید فرجی (نائب رئیس)،
مهندس محمد کلهر (ملشی)، مرتضی (ملشی)،
مهندس یهزاد درخشان، علیرضا رضایت، معلی (ملشی)،
پرویز مرادی، علی محمدی، مهندس فریدون وکیلی،
فروزنده بخش، مهندس یوسف قاسم زاده و علیرضا صفی
و همچنین مهندس مسعود رهلما شهردار شهر شهرداری
معاونین محترم ایشان که با حمایت های خود زمینه های لازم
را جهت چاپ این مجموعه فراهم کردند اعلام و برای تمامی
این عزیزان از درگاه خداوند ملان آرزوی موفقیت و سلامتی دارم.

آغاز سخن

دکتر سعید ناجی

بسمه تعالی

شهرستان شهریار با تمدنی کهن و پیشینه ای درخشان و تمدن و سختکوش ، در عبور از فراز و نشیب تاریخ همواره نقشی تاریخی داشته است و به عنوان شاهراه ارتباطی ، شاهد اتفاقات بی شماری بوده است.

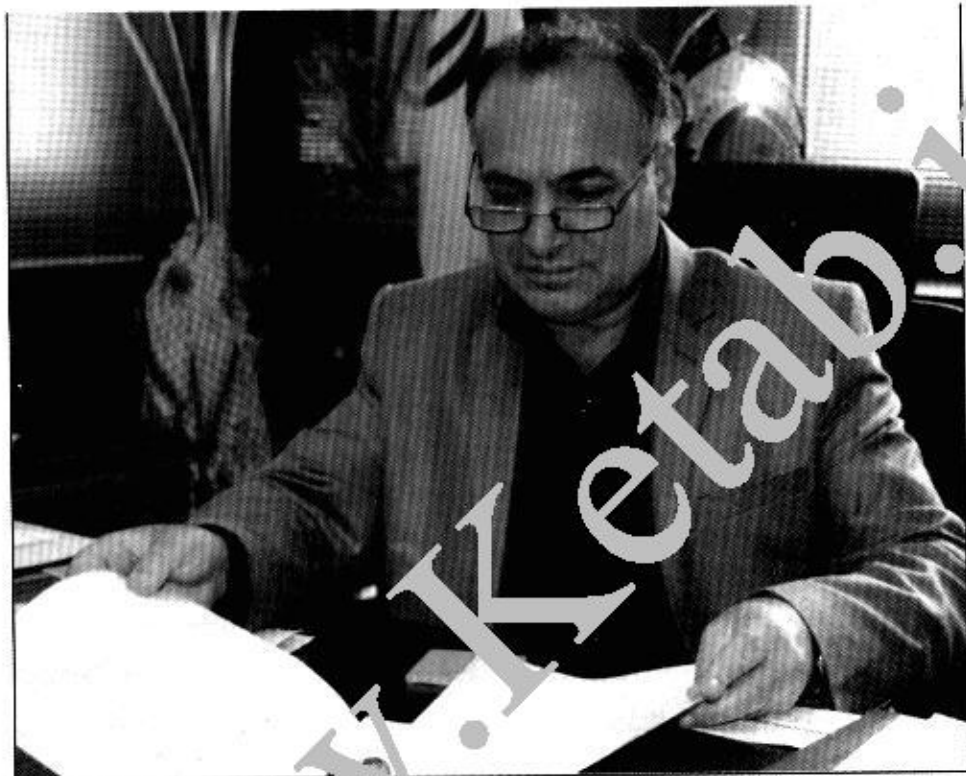
این منطقه در گذشته ای نه چندان دور به علت وجود آب و زمین های حاصلخیز ، جایگاه بسیار مناسبی در کشاورزی داشته است و علیرغم اینکه امروزه بی آبی از تهدیدات جدی آن به شمار می آید ، هنوز در کشاورزی و باغداری و دامداری شهرستان دارای جایگاه ویژه ای در استان می باشد و در کنار همه اینها شهرستانی قاع متبرکه و جاذبه های سیاحتی آن ، چهره ای متمایز به آن بخشیده است.

اگرچه تاکنون در جهت معرفی شهرستان اقداماتی صورت گرفته است ، اما مستندات تاریخی آن از گذشته تا امروز قطعاً این توانایی را در خود دارد که زمینه ی مناسبی برای مطالعه پژوهشگران ، محققین ، دانشجویان و حتی برنامه ریزان رافراهم آورد و مجموعه ی حاضر با توجه به نگرشی متفاوت از گذشته تا به امروز شهرستان ، با بهره گیری از مستندات تاریخی می تواند پاسخگوی نیازهای اولیه مطالعات قرار گیرد و از این حیث از جایگاه ویژه و متمایزی برخوردار می باشد . لازم می دانم مراتب تقدیر و تشکر خود را از اهتمام ستوده و تلاش پژوهشگرو نویسنده این مجموعه استاد گرانقدر آقای احمد فرجی اعلام کنم و رجاء واثق دارم چنین پژوهشی می تواند پایه و منشا پژوهش های بعدی جهت معرفی امکانات و توانایی های تاریخی ؛ اجتماعی ، اقتصادی ، اجتماعی و ... این شهرستان قرار گیرد .

سعید ناجی

فرماندار شهرستان شهریار

مهندس مسعود رهنما

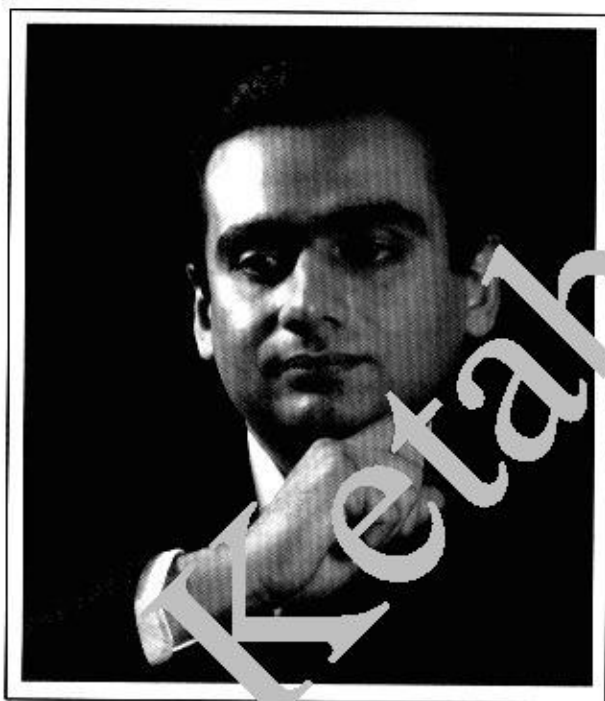
بسمه تعالی

شهرداری شهریار با همدلی و همراهی اعضای محترم شورای اسلامی علاوه بر تمام توان و تلاش خود را در جهت خدمت به شهروندان عزیز، توسعه زیر ساخت ها، عمران و آبادی شهر، بسته است. توجه به امکانات و گسترش مراکز فرهنگی و بهره گیری از توانمندی های هنرمندان را نیز در سرلوحه ی کارهایش قرار داده است و حمایت از چاپ و انتشار دایره المعارف شهرستان شهریار که به همت نویسنده و پژوهشگر به نام شهرداری جناب آقای احمد فرجی پس از سال ها پژوهش و تحقیق به زیور چاپ آراسته شده است، شهادی گویا در این راستاست که امید است دریچه ای جدید از معرفی شهرستان شهریار به روی علاقه مندان این شهرستان باستانی بگشاید.

مسعود رهنما

شهردار شهرشهریار

دکتر امید نقوی

بِسْمِہِ تَعَالٰی

دایره المعارف (دانش نامه) کتابی است مرجع، که (کمابیش) تمامی اطلاعات علمی را در یک موضوع خاص (یا عام) رابه صورت مختصر، مدون و طبقه بندی شده در اختیار مخاطب قرار می دهد.

دایره المعارف نویسی به شیوه ی نوین، در ایران کاری به نسبت نو است. این کتاب ها چند دهه های نخستین هجری به زبان عربی و از سده های چهارم و پنجم بصورت اجمالی تری به زبان فارسی در جهان اسلام و ایران وجود داشت، اما در یکی دوسده ی اخیر که غرب به تدوین دانشنامه های متعدد در زمینه های مختلف همت گماشت، در کشور ما، در این زمینه، متأسفانه کار درخور توجهی انجام نشده بود. چاپ نخستین دانش نامه فارسی به شیوه ی مدرن در ایران، با نام دایره المعارف فارسی به نیم قرن قبل برمی گردد. این کتاب که به سرپرستی استاد زنده یاد دکتر غلامحسین مصاحب به چاپ رسید آغازگر دایره المعارف نویسی مدرن ایران شده و از آن هنگام به بعد تلاش برای فرهنگ ها و دانش نامه های مختلف در کشور آغاز شده و به سرعت رشد و گسترش یافته است.

در این میان نگارش دانش نامه های اختصاصی نیز آغاز گردیده و دانش نامه هایی برای بعضی از شهرها (به

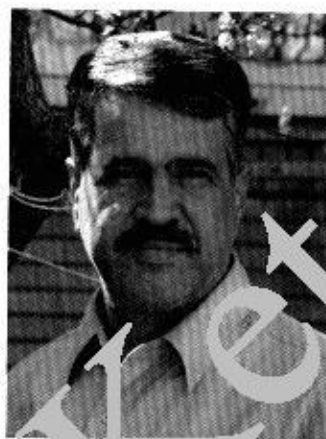
عنوان مثال شمیران) تدوین شده است. اهمیت دانش نامه های خاص شهرها، آن است که می تواند بصورت جزئی تری به یک حوزه بپردازد و از جهات مختلف جغرافیا، تاریخ، فرهنگ، آداب و سنن و سایر موارد مرتبط با آن شهر یا منطقه را مورد گنکاش قرار دهد. هرچند در سال های اخیر تک نگاری هایی درباره بعضی از شهرها و شهرستان های کشور انجام شده است اما هنوز در این زمینه در ابتدای راه هستیم.

نبود پژوهشگران متخصص، صاحب صلاحیت، علاقه مند و دلسوز در بسیاری از مناطق باعث شده است که شهرستان ها نتوانند کاری شایسته در این خصوص انجام دهند. اما به لطف خداوند، وجود پژوهشگری توانمند و پرتلاش در شهرستان شهریار باعث شد شهرستان شهریار نیز جزء مناطقی باشد که دارای دایره المعارف اختصاصی است.

استاد احمدفر، پژوهشگر، ادیب، نویسنده و شاعر توانای شهریار با سابقه ی بیش از سی سال تدریس و تحقیق و با انتشار ده ها کتاب و مقاله در زمینه های مختلف، شایسته ترین فردی بود که می توانست با راستگین تالیف این کتاب را برعهده بخرد. وی پیش از این با انتشار دو کتاب تک نگاری، یکی با عنوان شهریار، سرزمینی ایستاده در رهگذر تاریخ و دیگری با عنوان ملارد شهری در خاطرات و یادها، در این زمینه تبدیل به پژوهشگری باتجربه شده بود و با تالیف کتاب حاضر توانسته است به نحو شایسته و بایسته ای حق مطلب را ادا نماید. کتاب حاضر حاصل چندین سال تلاش بی وقفه و مستمر، شناسایی و جمع آوری اسناد و مدارک موجود در خصوص شهرستان شهریار و هزاران ساعت مطالعه و تدوین اسناد تاریخی و مقالات مرتبط است که با صبر و شکیبایی مثال زدنی وی گردآوری شده و به زینت کتاب راسخ می گردد. بنده از نزدیک شاهد سخت کوشی ها و دقت نظر ایشان در این خصوص بوده ام و می توانم شهرت بدهم که اگر عشق و علاقه ی ایشان به شهر و شهرستان خود و روحیه ی پیگیر و پرتلاشان نبود این کتاب ارزشمند به چگاه تالیف و منتشر نمی گردید.

این کتاب حاوی مطالب بسیار مهم و دست اولی در خصوص تاریخ شهرستان شهریار از دوان پیش از اسلام تا دوره ی معاصر، آداب و رسوم و سنت های بومی و محلی و تمامی اطلاعاتی است که در این شهرستان می تواند مورد سوال واقع شود. این کتاب علاوه بر اینکه تاریخ مکتوب و مستند شهرستان را به دست آورده است با جمع آوری بسیاری از اسناد شفاهی، به ویژه در خصوص آداب و رسوم و فرهنگ مردم منطقه، این اسناد ارزشمند را که با درگذشت بسیاری از معمرین شهرستان، در آستانه ی نابودی قرار گرفته بود از خطر محو و فراموشی نجات داد. مطمئناً تلاش ایشان در جهت راه اندازی مرکز مطالعات تاریخی و فرهنگی شهرستان شهریار می تواند مرجع بسیار موثقی برای علاقه مندان در این زمینه باشد. برای جناب آقای احمدفرجی از درگاه خداوند بزرگ آرزوی سلامتی و طول عمر دارم. والسلام

مقدمه

شب صحبت غنیمت دارم به بعدازروزگار ما

بسی گردش کند گردون ، بدی لیل و بهار آمد

شهرم را دوست دارم ، شهری را که در آن به دنیا آمده ام و از کوچکی خانه های باغ هایش ، جوی های آبش و همسایگانش هزاران خاطره دارم ، شهری که هرگاه دلم تنگ ، مراد در حرم مطهر امامزاده اسماعیل (ع) در کنار مزار پدر ، مادر ، دوستان و همسایگی اشنا که در آن به خواب ابدی فرورفته اند ، خود را برای لحظه ای از غوغای شهر که چند متر آنطرف تر جاری است ، رها می کنم . شهری که در خیابانش هایش ، با دیدن معلم هایم ، بزرگسالیم را فراموش می کنم و حس می کنم هنوز دانش آموز دبستان سپاهی دانش ، راهنمایی مرحوم نیکزاد و دبیرستان شهید هفتم و یادم می رود که سی سال عمرم را در کارمعلمی در همین شهر به پایان برده ام .

شهرم را دوست دارم که او هم آرام آرام رنگ و بوی تازه ای به خود گرفته است ، خیابان هایش اسفالت شده اند ، کوچه هایش بزرگ تر شده اند ، ساختمان های قدیمی با درختان شمشاد و خرما و حوض ، جایشان را به آپارتمان هایی داده اند که بدقواره تا آسمان قد کشیده اند و سعی

می کنم در میان این همه زرق و برق گذشته ام را فراموش نکنم ، همسایگانم را که هیچ احساس غربتی با آنها نداشتم ، داشتن و نداشتن اصل مهم زندگی و معیار دوستی ها نبود و اگر در سفره هایشان تجمل نبود ، پر از برکت و صفا و صداقت و مهربانی بود .

هرگاه که دلتنگ می شوم ، به دنبال پدرم می گردم تا با همان کت و شلوار رنگ و رو رفته - پهنه ی رنگش هر غروب خسته اما با لبخند از کار بر گردد و منتظر مادرم می شود تا با شنیدن صدای اذان از گلدسته مساجد شهر ، بوی چادر نمازش فضای خانه را پر کند .

شهرم را دوست دارم که راز فرزندانم به دنیا آمده اند و در آن بزرگ شده اند و شهر را آنطوری که پدرشان دیده نمی بیند . شهر آنها شهری ست پر از جمعیت ، ترافیک ، شلوغی ، سرعت و آپارتمان هایی که همسایه ها مدیگر را نمی شناسند و نهایت محبتشان ، سلامی ست که می دهند و رد می شوند .

شهرم را دوست دارم که هرروز در بار همسفر زندگیم - دوباره ؛ پسرمان احسان ، دخترم فاطمه و همسرش رضا ، و نوه های گل و دونه ، « زهرا و محمد حسین » دل به آمدن سحرش می بندم .

شهرم را دوست دارم که در آن برادرم محمد ، همسرش و فرزندانش ، یحانه ، حامد فیاضی ، دیبا ، کاوه و کاووس ، خواهرم و همسرش صمد آقا و فرزندان میدان ، میرا ، مریم و فرانک ، همسران و فرزندانشان در آن زندگی می کنند و هر روز به شوق دیدنشان ، زندگی زیبایی اش را نشانم می دهد .

شهرم را دوست دارم که هنوز در آن همکلاسی ها و دوستانی دارم که دلم سر روز برایان تنگ می شود و دیدارشان به هر بهانه ای ، دوباره دوستی ها را به یادم می آورد .

شهرم را دوست دارم که با شاعرانش جرعه جرعه از پیمانه ی شعر نوشیده ام و با اینکه « حشمت الله اسحاقی » دیگر در میانمان نیست ، اما هنوز سرشار از خاطرات روزهای با او بودم ، و وقتی که « امید نقوی » تقالی به دیوان حافظ می زند ، حال و هوایم عوض می شود .

شهرم را دوست دارم ولی کم کم به چشم خود می بینم که تمام خاطرات دوره ی کودکی ام در آن ها نقش و رنگ باخته اند ، میدان بازی فوتبالمان پارکینگی شده است که هر روز از نداشتن جا از

صاحبان ماشین ها عذرخواهی می کند ، کوچه باغ هایی که در آن درس می خواندیم و شیطننت می کردیم ، خیابان وسیعی شده اند که روزانه هزاران ماشین با سرعت از روی خاطراتمان با سرعت عبور می کنند و بوی غربت می دهند .

شهریار را دوست دارم که در مدرسه ابتدائیش ، راهنمایش و دبیرستانش ، ساده و صمیمی ، همه را نگاه داشته داشتن و نداشتن ، دوری و نزدیکی راه به مدرسه ، روستایی و شهری همه و همه در روایت نیمکت کنار هم می نشستیم و با اینکه در محدوده ی جغرافیایی هر کدام خطی کشیده اند و ملایم و قدس است آن جا کرده اند ، ما بدون اعتنا به این مرزهای جغرافی ، هنوز دوستی ها یمان به صداقت مهربانی های آن روزها ، پا برجاست .

شهرم را دوست دارم و عزیزم در برابر شهیدان ، جانبازان ، آزادگان و ایثارگرانش فرود می آورم که مردانه ایستادند تا چکمه ی گل آلود هیچ متدیری پا بر این سرزمین مقدس نگذارد و بر خاک پای پدران و مادران گرانقدر شهیدانش بوسه می زنم به صبرانه عشق را معنا کرده اند .

و به منظور ادای دین به شهرم ، این مجموعه را با تمام کاستی ها و نواقصش ، به مردم باصفا ، صمیمی ، مومن و پرتلاش آن تقدیم می کنم . بدین آن ، برق خاطره ها در چشمشان بدرخشد و لحظه ای با برگشت به گذشته ، خاطراتشان را با آن مرور کنند .

دشت شهریار

دشت « شهریار » یکی از مناطق بسیار حاصلخیز و مستعد در شمال فلات مرکزی و جبهه جنوبی البرز بوده و از این رو از گذشته های دور تاکنون محل سکونت و استقرار گروه های مختلف انسانی بوده است . رودخانه دائمی کرج و سکونت گاه های پر شمار پیرامون آن را باید از نشانه های رونق و شکوفایی دشت شهریار و همچنین های دور و نزدیک تصور کرد ، علاوه بر رود کرج ساختار زمین شناختی ، شرایط اقلیمی و منابع آب زیر زمینی را باید از دیگر عوامل حاصلخیزی و تراکم استقرارهای انسانی در شهریار دانست .

بر اساس منابع موجود ، حدود ۹۰۰۰ سال پیش ، گروه هایی از جوامع انسانی در این دشت استقرار یافته و با سکونت در منطقه و یا یک محل خاص ، دوره ی کوچ دائم از منطقه ای به منطقه ی دیگر و از محلی به محل دیگر را پشت سر گذاشته اند و دوره ی تولید غنا و سکونت در یک محل را آغاز کردند .

کشف جسم مومیایی شده انسانی در کف یکی از خانه های تاریخی در تپه ارسطو که روی اسکلت و جسد مومیایی

شده اش با گل «آخرا» پوشانده شده بود(۱) ، این تمدن را قابل مقایسه و هم افق با تمدن باستانی پیش از تاریخ ، سیلک می سازد

و یا کاوش باستان شناسی قره تپه نشان می دهد که سابقه سکونت در آن را ۴۵۰۰ تا ۵۰۰۰ سال پیش از میلاد . بین می رند کاوش های انجام شده نشان از وجود تشابهات تمدنی با چشمه علی شهرری، تپه زاغه دشت قزوین ، سیلک دارد.

و یا وجود دو آتشکده تحت ستم و تخت کیکاووس با توجه به اینکه در عصر ساسانیان ری بزرگ ترین مرکز دینی و پایتخت بزرگ شاهان و زرتشتیان بوده است ، دلیلی بر توجه آنها و ساختشان در مرتفع ترین نقاط آن ، می تواند نشانه از این مذهب و دین دشت در آن عصر باشد .

شهریار ، پل ارتباطی سق و رب

بی شک در طول تاریخ ارتباط و پیوند استانی بین «شهریار» و «ری» برقرار بوده است و از «شهریار» در کتاب هایی همچون مختصر البلدان ابن فقیه ، المسالك والممالك ، اصطخری ، صورة الارض ابن حوقل ، حدود العالم ، احسن التقاسیم مقدسی ، معجم البلدان یاقوت ، معجم البلدان قزوینی ، نخبه الدهر دمشقی ... به عنوان یکی از قسمت های ری نام برده شده است و دکتر کریم اللهی هم در کتاب ری باستان در میان شهرهای «ری» نام «شهریار» را هم آورده است و بکاربردن عنوان «شهریار» هم ، دلیل همین وابستگی ست و در مواردی هم ری مرکز حکومت سیاسی و شهریار منطقه حاکم نشین بوده است . در مورد به مواردی از آن اشاره شده است . - همچنین ، اهمیت تجاری ری و قرار گرفتن آن در راه ابریشم که از «توزقان» (راه شمالی) و ختن (راه جنوبی) به کاشغر و پس از آن به فرغانه می رفت و از راه سمرقند به بخارا و مرو و بلخ و هند ، پس از طی مسیر نیشابور ، دامغان و سمنان وارد ری شده و از دروازه بلیستان ، پس از عبور از دشت شهریار به زرین ، مرز وکیل ، سراب ، بستان آباد ، تبریز و مرند به آسیای صغیر می رفتند . جغرافیای تاریخی شهرسی راه ابریشم ، علی غلامی دهقی ، ص ۱۴۶) و یا در مسیری که از حلوان (در عراق) شروع می شده و پس از طی مسیر کربلا ، راه ، دینور ، همدان ، نهاوند ، ساوه و قم به ری رسیده و پس از عبور از ایالت قومس (دامغان و بسطام) ، ایالت خراسان (نیشابور ، طوس و مرو) به هرات و بلخ رفته و در نهایت به بدخشان می رسیدند

تا پیش از حمله ی مغول رفت و آمد کاروان ها بیشتر از راهی بود که از طریق سگزآباد که امروزه یکی از شهرهای استان قزوین است و در بخش مرکزی بوین زهرا قرار دارد] و شهریار ، به ری می رفته است و از این دوره به بعد [حمله مغول] هر چند راه قزوین - کرج - ری اهمیت بیشتری یافت ، باز هم شهریار در این مسیر قرار داشته است .

در سال ۸۸۸ هجری قمری که شهرری ونواحی اطراف آن به تصرف خاندان آق قویونلو درآمد، ری در معرض تاخت و تازها و هجوم تاتارها و سپاهیان تیمورلنگ قرار گرفت و این شهر بزرگ روبه ویرانی گذاشت و مردم آن به سوی ورامین و تهران یار سفر بسته و در آنجا مسکن گزیدند و باتوجه به ویرانی ری، در بعضی اسناد از «شهریار» با عنوان «شهریار ورامین» نام برده شده است.

قلعه شهریار

اما باز هم پس از حمله ی ریل و ویرانی ری، همچنان این پیوند و ارتباط بین «شهریار و ری» برقرار بوده است و باتوجه به استراتژی این کشور در فصل های مربوطه، دشت وسیع شهریار، نقش پل ارتباطی بین شمال و جنوب را ایفا می کرده و وودعه های مستحکم با خندق های اطراف آن، ضمن ایفای نقش سکونتگاهی خود، دژ محکمی برای جلوگیری از حمله با ری و تصرف آنجا و از طرفی از ری به قزوین و سلطانیه و خدابنده بوده است و نقش و کارایی این قلعه سنان نیز در تزلزل کرکشی ها به این منطقه کاملاً مشخص است و گاهی هم عنوان «حاکم نشین» برخورد گرفته است. همان که «هنگامی که سلطان اویس در جنگ با امیر ولی درری به پیروزی می رسد، حکومت ری را به قتلغ شاه و دوسال بعد به عادل اعلا گذار کرده و او را در قلعه ی شهریار می نشاند»؛ و یا هنگامی که «شاه عادل قصد تصرف ری را در دهنگام جنگ و تصرف «قلعه شهریار» است که از کشته شدن سلطان حسین به دست برادرش سلطان احمد (سال ۷۸۴ ه. ق) یاخبر شده و به ناچار از «شهریار» به «تبریز» برمی گردد و یا «قتل جهانشاه به دست و تصاحب قلعه شهریار توسط میرعبدالملک سپهسالار در زمان حکومت کارکیا میرزا علی» و یا «فتح قلعه شهریار توسط پسر و پسر فرزند میرانشاه تیموری و کشته شدن «بیان فوجین» حاکم قلعه و انتصاب «علی صدیق» به جانشین و کوچاندن دوهزار خانوار مغول ساکن در اطراف قلعه شهریار را به استرآباد (مازندران) توسط امیرزاده عمر فرزند دیگر میرانشاه» را اهدی براین گفته دانست.

اردوگاه و لشکرگاه شهریار

از «شهریار» در بعضی از نوشته های تاریخی به عنوان «اردوگاه و لشکرگاه» نام برده شده است بطوریکه «شاه قلی بابانکلو با پانزده هزار نفر از صوفیان تکلو (تکه ایلی) در این لشکرگاه به حضور شاه اسماعیل اول درری رسیده و در این اردوگاه، سرداران تکلو به علت تجاوز و غارت کاروان بازرگانان ایرانی مجازات و بقیه بین لشکریان قزلباش تقسیم می شوند»

و یا «اردو زدن علیقلی خان برادر آقا محمد شاه و عموی فتح علی شاه در سال ۱۲۱۲ هجری قمری برای تصرف پایتخت و گرفتن تاج و تخت پادشاهی» و یا «در انقلاب مشروطه و پیوستن میرزا کوچک خان جنگلی به

مجاهدین گیلان در علیشاه عوض و درگیری نیروهای محمدعلی شاه دربادامک شهرداری با نیروهای جنوب به فرماندهی سردار اسعد و فتح تهران را شاهد مثال آورد

دوره شهرداری

عده شامل املاک و اراضی می‌شد که مالکیت و حق بهره‌وری از عایدات آن در اختیار شاه و حکومت مرکزی قرار داشت و در صورت نیاز به اراضی در اختیار زارعان قرار می‌گرفت و یا در شکل تیول به افراد لشکری و کشوری واگذار می‌شد. و این شامل مالکیت زمین، با نوساناتی، تا پایان دوره پهلوی ادامه یافت.

با تثبیت حکومت صفوی در آغاز قرن دهم هجری - که خود، میدتی برای تشکیل حکومت متمرکز شیعی در ایران شد - در ترکیب اراضی و محسوساتی که در اختیار شاه عباس اول بود، گسترش املاک خالصه در دوران جانشینان وی باز هم ادامه یافت. شواهدی که در مستندات عصر صفوی به آنها اشاره شده است نمونه ای از مالکیت شاهان صفوی بر این منطقه است که در این دوره می‌توان به (فرمان حمل غله از ... و شهرداری به قندهار توسط شاه عباس ثانی در سال ۱۰۶۴ هجری قمری، وقف روستای مرده‌آباد (مردآباد) شهرداری توسط شاه عباس صفوی در ۱۰۰۵ هجری قمری اشاره کرد. این مال تا عصر قاجار ادامه داشت و در این عصر، در جای جای شهرداری می‌توان ردپای شاهان و شاهزادگان و همسران و فرزندان و صدراعظم‌ها و حتی پیشخدمت‌های آنها را پیدا کرد که برای نمونه می‌توان با توجه به مستندات سده در این کتاب در عصر قاجار به (فرمان محمدشاه قاجار در مورد واگذاری روستای زرگنده به سفارت روس و در عوض آن روستای مالیات قریه رامین شهرداری، فرمان محمدشاه قاجار مبنی بر تحویل شش خروار عایدات قریه دینارآباد به نایب توپخانه در سال ۱۲۵۱ هجری قمری، اسناد مربوط مالکیت روستاهای محمودآباد، علی‌آباد درازه، کبودین، خاوه، ...، فردوس توسط آصف السلطنه (محمد ولی بن مهدی) همسر منیر اعظم دختر مظفرالدین شاه و اسناد وقف ... مربوط به وقف شش دانگ روستای بردآباد شهرداری در سال ۱۲۵۰ قمری توسط بزرگ‌نساء همسر فتح علی شاه قاجار و در ... مصطفی قلی خان قاجار (عموی فتح علی شاه) اشاره کرد.

همگی این اسناد گویای این مطلبند که دشت وسیع و حاصلخیز شهرداری املاک خالصه بوده و ... حاصلخیزترین ایالتها تبدیل به خالصه می‌شد و ثانیاً بخش عمده درآمدهای دولت از همین املاک به دست می‌آمد که در نهایت در پی قوانینی که از ۱۳۱۰ تا ۱۳۲۳ ش تصویب شد، بسیاری از خالصه‌ها به افراد فروخته شد و در ۱۳۲۵ ش. قانون دیگری به تصویب رسید که بانک کشاورزی را مأمور کرد، خالصجات باقیمانده را به قطعاتی تقسیم کرده به فروش برساند.

بعد از قاجار و در عصر حکومت پهلوی اول ردپای بقایای آنان و مالکین جدید خصوصاً امرای ارتش و ... را در این جا می‌توان مشاهده کرد که برای نمونه می‌توان با توجه به مستندات ارائه شده در این کتاب به « سند تعویض

املاک امیر اصلا ن خواجه نوری (نظام الدوله ، دامادناصرالدین شاه) درآمل یا چندقریه ی خالصه درشهریار توسط اداره خالصجات ، سندفروش و تحویل روستای بهای شهریار به وارث عبدالحسین فرمانفرمایان (نصرت الدوله) و سند مربوط به اراضی متعلق به سر لشکرخدایار خان درفردوس « اشاره کرد .

اسناد موجود مبنی بر این مطلبند که : روستاهای باباسلمان ، ملارد ، فردوس ، جوقین ، اسطور ، اسکمان ، بالابان ، میل آباد ، صارطهماسب ، آدران ، شهرآباد ، قجر ، مردآباد ، شهنام ، بکه ، شمس آبادقجر ، کردامیر ، محمودآباد خالصه و بعضی املاک مانند املاک سپهسالار اعظم محمد ولی تنکابنی درقره تپه شهریار و روستای مهرچین و... جزء خالصه های آن بوده باشند که از سال ۱۳۰۰ قمری به این طرف از تصرف دولت ، به تصرف اشخاص درآمده است .

از ناحیه تا بخش ، از بهر تا شهرستان

ناحیه شهریار در سال ۱۳۰۱ شمسی ، در ۱۱ روستا ، قصبه ، و با جمعیتی بالغ بر هفده هزار و چهل و چهار نفر، یکی از ولایات تهران به شمار می آمد که مرکزیت آن آباد روستای «ماور هم یعنی کرشته وعلی شاه عوض بود .

در سال ۱۳۱۰ شمسی، ایران، دارای ۲۷ ایالت بود که یکی از این ایالت تهران نام داشت. در این سال، ایالت تهران دارای ۱۲ ولایت بود که «شهریار» یکی از این ولایات بود.

در تقسیمات کشوری سال ۱۳۱۶ شمسی، شهرستان تهران در استان دوم قرار گرفت و ناحیه شهریار به مرکزیت روستایی به نام علی شاه عوض، یکی از بخش های شهرستان تهران تعیین گردید.

با تشکیل استان تهران که مطابق قانون تقسیمات کشوری مصوب ۲۲ مهر ۱۳۲۶ ، تشکیل گردید، ناحیه شهریار همچنان یکی از بخش های تهران باقی ماند تا این که در بهمن سال ۱۳۳۳ بخش شهریار را تابعیت استان تهران خارج و به تابعیت شهرستان کرج درآمد و مرکز بخش شهریار یعنی روستای علی شاه عوض با جمعیتی کمتر از یک هزار نفر به عنوان شهر معرفی گردید.

در سال ۱۳۳۸ دهستان اشتهارد به بخش تبدیل شد و قطعه چهار زرند از بخش مربوطه تفکیک و به شهرستان کرج منضم شد و تحت پوشش بخش شهریار قرار گرفت .

این نیز گفته آید که استان تهران که در سال ۱۳۲۶ تشکیل گردیده بود در تقسیمات کشوری سال ۱۳۴۰ منحل و در استان مرکزی ادغام گردید که تا پیروزی انقلاب بر همین روال قرار داشت . در سال ۱۳۵۷ شمسی، بار دیگر به موجب مصوبه شماره ۵۲۸/۶۲ دولت ، استان تهران به مرکزیت شهر تهران تشکیل گردید.

در سال ۱۳۶۵ شمسی، استان تهران یکی از ۲۴ استان کشور و مشتمل بود بر شهرستان های تهران، شمیرانات، ری، کرج، ورامین، دماوند، و قم. در این سال شهریار همچنان یکی از بخش های شهرستان کرج به شمار می آمد.

در تقسیمات کشوری سال ۱۳۶۷، بخش شهریار با وسعتی معادل ۱۶۳۳ کیلومتر مربع به مرکزیت شهر «شهریار» از شهرستان کرج جدا و به صورت یکی از شهرستان های استان تهران با دو بخش رباط کریم و مرکزی تشکیل گردید.

در تقسیمات کشوری سال ۱۳۷۵، بخش رباط کریم با وسعتی معادل ۳۰۴ کیلومتر مربع از شهرستان شهریار انتزاع و به صورت یکی از شهرستان های استان تهران درآمد و شهرستان شهریار به سه بخش ملارد، قدس و مرکزی تغییر یافت از سال ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۸ شهرستان شهریار با وسعتی حدود ۱۳۲۹ کیلومتر مربع شامل سه بخش ملارد، قدس و مرکزی بود؛ اما در تقسیمات کشوری سال ۱۳۸۸ دو بخش ملارد و قدس نیز از آن منتزع و هریک به صورت شهرستانی مستقل درآمد.

هم اکنون شهرستان شهریار جزء شهرستان های استان تهران می باشد. بر مبنای تقسیمات کشوری درمحلوده ی استان، سال ۱۳۹۱، شهرستان های تهران شامل ۱۵ بخش (شهریار، وحیدیه، فردوسیه، اندیشه، شاهدشهر، صبا شهر و باغستان) و ۱۱ بخش (شهرستان شامل دهستان رزکان (با ۱۱ آبادی)، دهستان جوقین (با ۲۰ آبادی)، دهستان فردوس (با ۱۱ آبادی)، دهستان مویز (با ۳ آبادی)، دهستان سعیدآباد (با ۳ آبادی)، و دهستان قائم آباد (با ۲ آبادی) و در مجموع با ۴۸ آبادی، ۲۸۰۰ نفر دارای سکنه و ۸ آبادی خالی از سکنه) یکی از شهرستان های استان تهران است و بر مبنای سرسری جمعیت در سال ۱۳۹۰، شهرستان شهریار ۶۲۴۴۴۰ نفر جمعیت داشته که از این تعداد، تعداد ۳۹۰۴۲ نفر در شهر و تعداد ۲۳۴۰۲ نفر در روستا می باشند.

بر اساس این آمار جمعیت شهر شهریار (۳۲۸۱۱ نفر)، جمعیت شهر اندیشه (۱۶۲۱۱ نفر)، جمعیت شهرستان باغستان (۵۹۶۷۸) نفر، جمعیت وحیدیه (۲۸۳۶۳ نفر)، جمعیت فردوسیه (۲۲۷۸۲) نفر، جمعیت شاهدشهر (۲۱۵۰۰ نفر) و جمعیت شهر صبا شهر (۲۰۶۷۸) نفر می باشد.

در شرق این شهرستان رود کرج با شاخه های متعدد از شمال بسوی شرق و جنوب جریان داشت. در پایین ترین رودخانه آبادی های بسیار و اراضی زراعتی وسیعی را می توان دید. امروزه به دلیل تغییراتی در شرایط جوی، وقوع خشکسالی های متعدد و بخصوص ساخت سد کرج بین سال های ۱۳۳۷ تا ۱۳۴۲ شاهد بستر خشک رودخانه ی کرج و شاخه های فرعی آن هستیم.

در گذشته آب سد امیرکبیر (کرج) بهترین منبع تامین آب آبیاری کشاورزی، باغبانی و مزارع و اراضی کشاورزی شهرهای کرج و شهریار بود و ضمناً با نفوذ در زمین، قنات های اطراف شهریار و رباط کریم و... را پر آب می کرد.

همچنانکه قبلاً اشاره شد در سال های اخیر به دلیل رشد بی رویه جمعیت ، بیشتر آب این سد برای مصرف شرب به تهران و شهرک های اقماری منتقل می شود و نادیده گرفتن سهمیه آب شهریار ، عامل کم آبی رادر سطح شهرستان تشدید نموده است .

۵- اکنون در شهرستان ، رودخانه ی کرج (هنوز تعدادی از روستاهای شهریار دارای سهمیه ی ناچیزی از ذخایر آب سد امام کبیر در فصل بهار می باشند که این آب با کانال به این جهت هدایت می شود و به « کانال فردیس » معروف است و تجربه نشان داده است که این سهمیه اختصاص به سال های پرباران داشته و در سال های که میزان بارش کاهش میابد سد به فوق الذکر هم قطع شده و آبی به سوی شهریار فرستاده نمی شود) ، آب کانال محمدیه رباط کریم و چاه های آب عمیق و نیمه عمیق ، منابع آب شرب و کشاورزی می باشند .

اقتصاد شهرستان شهریار ، در توات کشاورزی و فرآورده های دامی استوار است و علاوه بر تامین نیازمندی های داخلی ، به دیگر نقاط استان و نیز سایر استان های کشور صادرات می گردد ؛ به گونه ای که این شهرستان از شهرستان های صادرکننده عمده میوه و سبزیجات دامی در کشور است و دریک جمع بندی می توان گفت که این شهرستان درحقیقت یک مرکز کشاورزی محسوب می گردد هرچند که بی آبی ، گرانی وسایل وامکانات و سرمازدگی را می توان از تهدیدات جدی این بخش به حساب آورد .

نحوه کار:

هر فرد ، قوم و ملتی ، اگر در موقعیتی قرار بگیرند که سابقه تاریخی خود را فراموش کرده باشند و یا داستان نادان و دشمنان دانا ، آن دسته از اسناد و مدارک تاریخی و فرهنگی این قوم را از میان برده و یا منسوخ گردیده ، قرار داده تا گزارش اصل و نسب و یا وقایع مهم حیاتی زندگانی اجتماعی و تاریخی مربوط به وی از صفحه روزگار پاک شود ، به گونه ای که هیچ نشانی از این وقایع ، از جمله تاریخ علمی و فرهنگی و نیز نام و نشان پاکان و نیکان این قوم بر جای نماند . این قوم و قبیله حتی اگر در عین رفاه و آسایش و زندگانی مرفه ، سرخوشانه روزگار خود را بگذرانند ، زندگی کوتاه و بی گذشته و آینده ای خواهند داشت و در حادعلی مانند گل ها و گیاهان معطر و خوش منظر بی ریشه ، چهره نمایی می کند که پنج و شش روزی بیشتر نمی توانند دوام بیاورند .

مطالعه در مورد تاریخ ، رویدادهای تاریخی ، بزرگان علمی و دینی و فرهنگی و تربیتی هر قوم و قبیله و تبیین شرح حال و نشانی هایی که موجب ایجاد حافظه تاریخی در قوم یا ملتی می شوند دسته ای به هم پیوسته از اطلاعات منسجمی هستند که با پردازش به قاعده می توانند از نسلی به نسل دیگر ، به آسانی و مانند یک جریان طبیعی

سیال و نافذ منتقل گردند. این اطلاعات باید مستمر و مداوم باشند و در هر نسل براساس داده های انباشته شده نسل قبلی، نوبه نو شوند تا هدفی که گفتیم تحقق پیدا کند.

صادقانه و صمیمانه می گویم که آنچه به جامعه فرهیخته و خوانندگان جستجوگر در این کتاب عرضه شده است نه «منحصربه فرد» است و نه کاری کارستان. در مورد شهرستان شهریار کارهای چاپ شده و گزارش های مختص بمفصل فراوانی وجود دارد که قطعا در معرض مطالعه علاقه مندان قرار گرفته اند، اما اعتقاد دارم که این گزارش چند جهت، ضمن توجه به اهمیت کارهای انجام شده در گذشته و احترام به تمام عزیزانی که در این عرصه گام برداشته اند، با این نیت انجام شده تفاوت هایی آشکار و پنهان دارد و این تفاوت را در یک کلام می توان «نگاه از گذشته و حرکت با گام های تاریخ به منظور شناخت هرچه بیشتر شهرستان شهریار» ذکر کرد.

این کتاب در پی فصلی است که به منابع و مآخذ موجود، نوشته ها، کتاب های تاریخی و جغرافیایی و اسنادی که من به آنها دسترسی یافته ام از آنها بهره گرفته ام - و چه بسیار اسناد و نوشته هایی که من به آنها دسترسی پیدا نکرده و نتوانسته ام از آنها برای غنای کارم استفاده کنم - مورد بررسی قرار گرفته است:

فصل اول: دشت شهریار پیش از ساسانیان

این فصل شامل دو بخش می باشد:

بخش اول: شامل هزاره های پنجم و چهارم قبل از میلاد، و نوسنگی

بخش دوم: عصر ساسانیان

فصل دوم: شهریار از حمله اعراب تا عصر نادرشاه افشار

این فصل شامل نه بخش می باشد:

بخش اول: از حمله اعراب تا فروپاشی امپراطوری ساسانی، خلافت امویان و عباسیان، حمله سلاجقین و تاتارها و یارانان به ایران

بخش دوم: شهریار در عصر سلسله آل زیار (۵۳۱۶ ه. ق تا ۴۸۳ ه. ق)

بخش سوم: شهریار در عصر سلجوقیان (۴۲۹ ه. ق تا ۵۹۰ ه. ق)

بخش چهارم: شهریار در عصر تیمور و جانشینان وی (۷۷۱ تا ۸۰۷ ه. ق و ۸۰۷ تا ۸۳۳ ه. ق)

بخش پنجم: شهریار در عصر امرای محلی ایکاتیان (جلایریان)

بخش ششم: شهریار در عصر حکومت کارکیانیان (کارکیا میرزا علی)

بخش هفتم: شهریار در عصر صفوی

بخش هشتم: شهریار در عصر حاکمیت افغان ها

بخش نهم: شهریار در عصر نادرشاه افشار

فصل سوم : شهریار از عصر قاجار تا انقراض حکومت پهلوی

الف : قاجار

ب : انقلاب مشروطه ، جنگ بادمک ، فتح تهران

ج : جنگ جهانی و قحطی سال ۱۲۹۶ ش

بخش دوم : شهریار در عصر پهلوی

قسمت اول : ۱۳۲۲ تا ۱۳۰۴

قسمت دوم : پهلوی (۱۳۵۷ تا ۱۳۲۲-)

فصل چهارم : شهریار در پیروزی انقلاب اسلامی تاکنون

بخش اول : تغییرات ، تقسیمات ، جمعیت و ...

بخش دوم : آب و هوا ، بادشهریار

بخش سوم : اقتصاد شهرستان شهریار

بخش چهارم : بهداشت و درمان

بخش پنجم : تعلیم و تربیت

بخش ششم : دفاع مقدس

بخش هفتم : فرهنگ و هنر

بخش هشتم : تلاشگران شهرستان

فصل پنجم : آداب و رسوم

شایسته می دانم مراتب تقدیر و تشکر خود را از دوست گرانقدرم آقای « رضا درخشان فرزند محمدحسین » راهنمایی های استاد گرانقدرم جناب آقای « معین الدین محرابی » ، صبر و شکیبایی بسیارم « سودابه رهنما و فرزندان احسان ، فاطمه فرجی و رضا ذبیحی » و همراهی « دکتر سید ناجی » فرماندارمحترم شهرستان شهریار و معاونین ایشان آقایان « مرتضی صارمی ، سیامک امینی ، ابوطالب فرنی پور » ، بخشدار بخش مرکزی شهرستان شهریار آقای « علیرضا گرجی » ، اعضای محترم شورای اسلامی شهرشهریار آقایان « علی مهدور ، جمشید فرجی اصل ، محمدکلهر ، مرتضی احمدی ، بهزاد درخشان ، علیرضا رضایت ، حکمعلی نجفی ، پرویز مرادی ، علی محمدی ،

فریدون و کیلی، معین فروزنده بخش، یوسف قاسم زاده و علیرضا صفرزاده»، شهردار محترم شهر شهریار «مهندس مسعودرهنما» و معاونین ایشان خصوصا «آقایان مهندس مسعودباغبانی، مهندس احسان درخشان نسب و دکتر حسین معصومی» که با مساعدت این عزیزان امکان چاپ این مجموعه فراهم شد و همچنین از لطف دوستانم «مهندس حبیب الله صالحی، سید مسعود سمائی، حاج اکبر بهنود» و استاد گرانقدرم جناب آقای «سید محمد رفیق» و هنرمندان «محمد تاجیک و مین نریمانی کرمانشاهی و هادی صمدی و دکتر امید نقوی و آقایان علی کردی (ریاست محترم بنیاد شهید) و ...» که در تهیه این مجموعه مشارکت داشتند و همچنین از آقای پرویز امینی (خبرنگار) که موجب آشنایی علاقه مندان با مقوله شهریار شناسی شد و در نهایت از تمامی عزیزانی که به هر نحو ممکن در جمع آوری این مجموعه مرا یاری کردند اعلام و برای تمامی این عزیزان از درگاه خداوند منان آرزوی سلامتی و سعادت و سعادت دایمی دارم.

هستم بدرستی راه کنای طائر قدس

که دراز است مقصود و سوسنم

احمد فرجی

شهرستان شهریار

۱۳۹۵